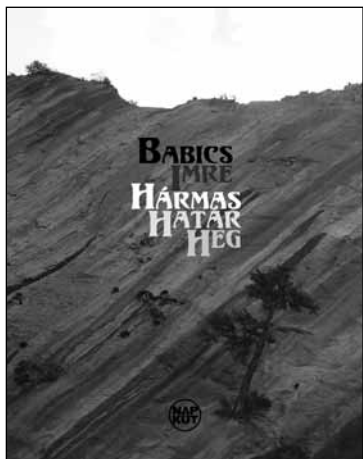

Csend után

Babics Imre: *Hármashatár-heg*.
Napkút Kiadó, Budapest, 2007

Babics Imre *Hármashatár-heg* című kötete csak a megjelenése után egy évvel, idén került a kezembe. Elgondolkoztattott, a költő miért csak alkalmanként publikál idestova tizenöt éve, ezért izgalommal kezdtem olvasni a hosszú költői csend után napvilágra került verseket.

Három, látszólag teljesen különböző stílusban és formában írt ciklus. A kötet első, haikuból álló, *Napkelet* című versciklusa rövid, japános letisztultsággal tudósít a létezés már-már aggasztóan változatlan helyzetéről, apró, mozzanatszerű képekben, látszólag jelentéktelen propozíciókban. Szinte csak vázaltszerű képekben felsejlő megállapítások, vers-vázak ezek, melyek mögött azonban ott rejtőzik valami sokkal mélyebb, valami nyughatatlan, vibráló tér, amit azonban nem tárnak fel, csupán felvillantanak az olvasónak.

A rövid, szinte bevezetőszerű haiku-ciklus után jönnek a nagyobb lélegzetvételű, főleg kötött formában írt versek a hosszabb *Életorom* című ciklusban, amelyekben már megjelenik az egyes szám első személyű lírai beszélő, aki egyszerre komolyan és iróniával tudósít saját helyzetéről, rávilágítva annak a bizonyos, nagyon is emberi és nagyon is kortárs létezésnek számos hajmeresztő ellentmondására, visszásságára. A metafizikus versek mellett megjelennek a transzcendenst szinte nélkülöző, már-már profánba átcsapó vallomásszerű költemények is. A *Kettős spirál* és az *Akna* című szonettkoszorú transzcendentális, metafizikus hangvételével éles ellentétbe állíthatóak a ciklus első és utolsó versei, melyek mindketten, egyfajta kört bezáró módon *Az utolsó vers* címet kapták. Az elgázolt kutyáról és költői pályája esetleges folytatásáról meditatáló lírai beszélő hangja nélkülöz szinte mindenfajta transzcendenst. A ciklus verseinek formai változatossága (hexameter, jambikus sorok, képvess, kötetlen szabad vers stb.) mellett lüktető és figyelemre méltó a képteremtés, a hangulatok megragadásának változatossága. A mély, elemi képeket mozgató és felvonultató, filozófiai magasságokba törő gondolati líra (*Búvárharang*, *Akna*, *Kísértethajó*, *Argónauta* stb.) motívumvilágának örvénylése szembeállítható a helyenként már-már népdalszerű, főként természeti képekre épülő versek (*Diódal*, *Erdőkerülő*, *Holdlakók* stb.) valamivel egyszerűbb motívumvilágával, azonban a valamivel kevésbé bonyolult és kevésbé nagyobb ívű gondolati mélységekbe merülő szövegek is kétségtelenül magukkal sodornak.

A harmadik, *Daloskönyv* című ciklus, ahogyan a címe is sejteti, főként rövid, dalszerű verseket tartalmaz, és kisebb alciklusokra oszlik a XX. század elejétől egészen i. sz. 3757-ig. A kisebb alciklusok rövid versei, sanzonetthei nem viselnek külön-külön címetek, azonban ez talán nem is szükséges.

A dalokban megszólaló lírai beszélőt egy olyan megszólalóval azonosíthatjuk, aki kendőzetlenül gyakorol erős kor- és társadalomkritikát, figyelmeztetve arra, hogy valami a mai világgal talán nagyon-nagyon nincs rendben. A dalok motívumvilága és gondolati mélysége változó, van a ciklusban olyan vers, mely letisztult szóhasználatával és tiszta formai egyszerűségével (pl. *Köd ül a tó vizén...*) szintén emlékeztethet a népdalokra és talán József Attila költészetére is. Azonban a vers pusztán a forma és a tartalom összhangja folytán esztétikai értelemben mégis többé képes válni, mint esetlegesen éneklésre szánt dalszöveg, szonett, illeszkedve egy olyan versfolyam áramába, mely fokozatosan, a hatást egyre növelve tárja fel azokat a problémákat, melyeket saját korunkban élve talán észre se vennénk.

A kötet legeslegutolsó versében, az elképzelt időszámítás szerinti 3757-ben már minden eltűnt, talán már ember sincs a világon, ergo talán már semmi nem létezik, amiért egy költőnek még érdemes lenne küzdenie. Azonban mégis megjelenik valaki „időtlen lábnyoma”, mely ezúttal megőriztetik. Babics Imre azon klasszikus költői hagyományhoz nyúl vissza merészen és egyúttal hatékonyan, mely szerint ha már minden érték elvész, a szerelem, a másik ember iránt érzett szeretet és ennek kölcsönössége még mindig lehet mentsvár, akkor is, ha a világ az individuumok körül már teljesen összedőlt.

Babics Imre költészete kétségtelenül személyes és egyben képviseleti költészet, amelyet ma ugyan sok támadás ér az irodalomkritika részéről, azonban semmiképpen sem mondható el róla, hogy egy adott eszmeáramlatnak vagy politikai irányzatnak, akár pártnak az egyértelmű elkötelezettje lenne. Babics fel meri eleveníteni azt a klasszikus hagyományt is, mely szerint a költő vátesz, akinek dolga, hogy nehéz időkben figyelmeztesse az átlagembereket esetleges veszélyekre, hitetlen és nihilista időkben pedig hitet legyen képes adni nekik. Személyessége ellenére mégis egyetemes, nem pusztán politikai és nem pusztán lokális problémákra mutat rá, nem Magyarország, nem pusztán Európa vagy a nyugati világ verseinek helyszíne, hanem az egész kor, melyen belül olyan visszásságok kelnek fokozatosan életre, melyeket még tagadni is hajlamosak vagyunk. Babics arra az „arcátlanságra” ragadhatja magát, hogy költőként mer figyelmeztetni és mer olyan lírával előállni, amely jelentését tekintve leplezetlen, s nem csupán metaforikus módon tudósít egy-egy korhelyzetről és korproblémáról. Habár megemlítendő, hogy Babics egyes verseinek motívumvilága kevésbé explicit, értelmezésük mégis bonyolult, és ebből a szempontból valamennyire talán rokonítható Paul Celannal, a II. világháború utáni európai irodalom egyik legjelentősebb szerzőjével is, akinek hatása a háború utáni magyar irodalomra is vitathatatlan (elég csak megemlítenünk Pilinszkyt vagy Nemes Nagy Ágneszt, vagy még élő szerzőink közül Lator Lászlót vagy Schein Gábort).

Főként kötött formában írt, habár változó gondolati mélységű és bonyolultságú, esztétikai értéküket tekintve azonban főként homogén versei alapján Babicsot talán nem túl nagy merészség neoklasszicista költőnek nevezni, már amennyiben a sokszínű és az irodalomtudomány által sem egységes módon kategorizált kortárs magyar költészetben érdemes ilyesfajta kategóriák felállítása és szerzők ezekbe való beillesztése. A szerző lírájának képviseletisége (ha képvisel bármit is, az valószínűleg csak a kritikus humanizmus lehet) azonban

tagadhatatlan, ebből a szempontból viszont rokonítható más kortárs magyar költőkkel, pl. az erősen ironikus társadalomkritikus verseket is publikált Rónai-Balázs Zoltánnal, vagy a modern Odüsszeuszknak is titulált, szociológiai tartalmú költeményeket és bennük helyenként erős kórkritikát is megfogalmazható Payer Imre költő-irodalomtudóssal.

Babics Imre legújabb kötetében látszólag három, első ránézésre teljesen eltérő költészetet szólaltat meg; formai és stilisztikai változatosságában a három versciklus elhatárolódik egymástól. Mégis, egymás mellé állítva és végigolvasva a ciklusokat, a három különböző költői hang illeszkedik ugyanannak a költészetnek az áramkörébe, ugyanabba a nagy ívű irodalmi vállalkozásba, melyet Babics mondhatni sikerrel fejezett be. Tizennégy év verstermésének válogatása három, egymástól elhatárolódó, egymás hatását mégis fokozó, erősítő ciklusba rendezve modern váteszköltészetként tör meg valamiféle csendet a kortárs magyar költészetben, rávilágítva olyan problémákra, melyek sokak szerint jelen pillanatban nem a költészet hatáskörébe tartoznak, már amennyiben a költészetnek létezik hatásköre. Így éghet a *Hármashatár-heg* korunk bőrébe.

Kántás Balázs

